

TASARIMLAR

GENEL BÝLGÝGünlük hayatta endüstriyel tasarımların terimi sýkça kullanılmaktadır. Endüstriyel tasarımların yanında grafik tasarımlar da tasarımların koruma altına alınmıştır. O nedenle bu çalışmada bir üst kavram olarak tasarımlar kavramı tercih edilmiştir. Hukukçular ve tasarımcılar, tasarımların kavramından farklı pekileri anlamaktadır. Tasarımcılar bu terimi neredeyse üretim sürecinin tamamını kapsayacak genişlikte bir anlam yükler. Buna karşılık hukuki bakımdan tasarımlar; bir ürünün tamamının veya bir parçasının çizgi, şekil, renk, biçim, doku, malzemenin esnekliği ve/veya süslemesi gibi insan duyarları ile algılanabilen çözümlü unsur veya özelliklerinin oluşturdğu görünümüdür. Kısaca hukukçulara göre tasarımlar, bir ürün veya ürün parçasının Hukukumuzda tasarımların korunması için yeni ve ayırt edici nitelik özellikleri aranır. Faydalı modellerde olduğu gibi tasarımların korunmasından da dünyada yenilik kriteri kabul edilmiştir. Dolayısıyla yurt dışında var olan fikri ürünü Türkiye’ye ilk kez getiren tasarımların onu sahiplenmek hukukun koruma görmeyecektir. Patent ve faydalı model mevzuatıyla sanayide elde edilen faydalı avantajlar/ilerlemeler korunurken, tasarımların korunmasında ürünlerin görünümündeki yenilikler korunmaktadır. Diğer bir deyişle, patent ve faydalı model hukuku ürünlerin özgün üretim tekniklerini, tasarımların hukuku ise ürünlerin özgün pekilerini konu alır. Deneyimimiz, tasarımların, ürünün görünümü; faydalı modeller (ve patentler) ise ürünün çalışmada prensibiyle ilgili kavramlardır. Uygulamada patent, marka, tasarımlar ve faydalı model ayırımı henüz oturmamış görülmektedir. Punu da belirtelim ki, bir ürün hem tasarımların faydalı model mevzuatının koruma özelliklerini taşıyorsa, hak sahibi her iki mevzuata da dayanabilir (Çoklu-Kümülatif Koruma Yasası PatKHK m.169’a göre; “Bir faydalı model belgesi konusu, aynı zamanda endüstriyel tasarımların korunması için tescil edilebilir. Bu durumda ilgili kanun hükümleri uygulanır”). Yani bir faydalı model, ürünün fonksiyonel özelliklerini (teknik özelliklerini) korumada devreye girebilir. Örneğin, otomobilin görünümü tasarımların mevzuatıyla korunur. Aynı otomobilin tasarımların aerodinamiğini etkileyecek nitelikte bir fonksiyonelliğe sahipse bu özellikler ayrıca faydalı model (veya patent) mevzuatıyla da korunur. Bu durumda söz konusu tasarımların, hem tasarımların mevzuatı, hem de FSEK korumasından faydalanır (Kümülatif Koruma Yasası). Sözelimi, bir grafik tasarımların tasarımların mevzuatı yanında, estetik nitelikteyse ayrıca FSEK m.4 hükmüne güzel sanat eserleri olarak da korunacaktır. Tasarımların sahiplerinin, tasarımların eser olarak koruyabilmesi kendilerine büyük avantaj sağlar. Sözelimi tasarımların mevzuatına göre bir tasarımların maksimum 25 yıl korunurken; aynı tasarımların FSEK kapsamında eser olarak, tasarımların hayatı boyu + 70 yıl süreyle korunmaktadır. Yine tasarımların mevzuatı çerçevesinde koruma için tescil zorunluluğu varken, eserler meydana geldikleri anda koruma kendiliğinden başlar. Tasarımların bakımdan da patent, faydalı model ve marka mevzuatına benzer şekilde hukuki ve cezai düzenlemelere yer verilmiştir.